



MARTIN MOJŽIŠ

Svedectvo svedkyne

Q prípade Cervanová sme v tomto časopise písali viacerí a z rôznych uhlov pohľadu. Všetci sme sa zhodli na tom, že odsúdení Nitrania neboli páchatel'mi, ale obeťami zločinu. Dnes prinášame svedectvo priamych svedkov tohto zločinu.



Kráľová pri Senci – miesto nálezu tela mŕtvej ženy, pravdepodobne Ludmily Cervanovej.

sobom – prinajmenšom dve svedkyne boli počas výsluchov tehotné, odopieranie základnej hygieny patrilo k jednej z foriem nátlaku, prinajmenšom v jednom prípade sa musela svedkyňa pri výsluchu vyzliecť donaha, v jednom prípade došlo bezprostredne po prepustení z výsluchu k spontánnemu potratu.

Nechceli sme od oslovenej svedkyne takéto hrozné detaily. Vedeli sme, že si na udalosti spred tridsiatich rokov nechce spomínať, že ich v skutočnosti z pamäti vytesňuje. Požiadali sme ju, aby napísala čokoľvek, čo si z priebehu výsluchov pamätá. Argumentovali sme tým, že Vargovo svedectvo bude silnejšie, ak nebude osamotené. Ona nám odpísala: „Varga mal jeden výsluch, pochopil a odišiel. Ja som nepochopila, zostala a pomáhala hľadať vraha – tak mi treba. Naposledy som o tom všetkom hovorila pred vyše tridsiatimi rokmi jednej priateľke. Teraz mám z toho obdobia pachuť, chaos a celoživotne potláčané zúfalstvo. Nevieťm ktorý z tých desiatok výsluchov bol najhorší a neviem, či sa k nim dokážem vrátiť.“

Okrem prirodzenej nechuti znova si vybavovať traumatické zážitky majú svedkovia aj ďalší dôvod radšej sa k celej záležitosti verejne nevyjadrovať. Tým dôvodom je oprávnený strach. Rozprávať o praktikách komunistickej polície, prokuratúry a súdov v krajine, kde sú tieto praktiky opätovne odobrené súdmi, vrátane najvyššieho a ústavného, nie je bezpečné. O to viac si ceníme rozhodnutie svedkyne, ktorá nám nakoniec niekoľko odsekov napísala. Zvyšok tohto článku tvorí jej text, ktorý nazvala „No, mali sme smolu, neboli sme deti komunistických pohlavárov,“ (čím naráža na políciu vymyslenú a faktom vôbec nezodpovedajúcu legendu, podľa ktorej sa Nitranov dlhých päť rokov nepodarilo vypátrať preto, lebo ich kryli vysokopostavení rodičia.)

jedno zadržanie

V jedno letné odpoľudnie som išla s kolegom do Prievozu, keď zrazu za nami zaškrípali brzdy sivej volgy, z ktorej vyskákali traja muži. Pred vydeseným kolegom a okolostojacími ľuďmi mi nasadili putá a vtláčili ma do auta.

Pri otázke, či tuším, prečo ma „prepadli“, som povedala, že tuším – veď už som absolvovala nespočetné množstvo výsluchov. Oni na to, že to teda netuším, lebo ma čaká tri až päť rokov väzenia, prípadne že sa už z neho ani nemusím dostať. Keď som sa spýtala, prečo, povedali mi, že preto, lebo som niečo zatajila. A zatajiť som vraj mala skutočnosť, že na diskotéke boli aj Nitrania.

Vtedy sa začala ďalšia z mnohých verzií toho, kto mal zabiť medicčku. Dovtedy to boli predovšetkým Arabi a iné osoby, na ktoré som si musela pri výsluchoch spomínať. Nezabudli ma, samozrejme, previezť okolo väznice, v ktorej budem sedieť. Tak ako ma neskôr prevádzali okolo nejakého domu a ukazovali mi, kde sa mala odohrať údajná vražda.

Obviňovali ma, že som sa s Nitranmi dohodla, že zatajím ich prítomnosť na diskotéke. Vtedy išlo o dvoch, ktorí boli moji priatelia z detstva, neskôr o štyroch, piatich a tak ďalej. Zostava sa stále menila, až sa asi po dvoch rokoch „ustálila“ na tých, ktorých odsúdili. Ani sme sa pritom všetci navzájom nepoznali.

jeden z výsluchov

No, to vlastne ani nebol výsluch. Vyšetrovatelia mi raz alebo dvakrát podrobne a dôkladne opísali dispozíciu domu v Prievoze. Kde bola kuchyňa, kde spálňa, kde kúpeľňa, ako sa ide na dvor, kde bola v kúpeľni šnúra na bielizeň, akú farbu mala deka na posteli, aký bol koberec. Ukazovali mi fotografie domu zvonka aj zvnútra – doteraz si to pamätám. Informovali ma, ako dlho trvá cesta autom z diskotéky. Ukazovali mi na mape, ako sa ide do Kráľovej pri Senci a ako dlho to trvá.

V tom dome sa mal odohrať zločin. Ale nebolo to prvé také miesto. Podľa predchádzajúcich verzií sme mali byť na mne ne-

Keď sme sa s Andrejom Bánom vrátili v polovici februára z Nitry, kde práve prebehlo testovanie posledných dvoch odsúdených na detektore lži, nakrútili sme o tom okamžite videokomentár, ktorý sme zavesili na stránku týždňa. O niekoľko dní na to sa nám ozval mailom pán Varga, ktorý vypovedal začiatkom 80. rokov proti odsúdeným Nitranom, ale ešte pred súdnym pojednávaním emigroval a svoje svedectvo písomne odvolal. Pánu Vargovi sme hneď ponúkli priestor buď na videokomentár na našej internetovej stránke, alebo na článok v tlačnom vydaní. Rozhodol sa pre tú druhú možnosť, jeho text uvádzame na nasledujúcej dvojstrane.

Keď už sme mali svedectvo svedka, rozhodli sme sa osloviť aj niektorú zo svedkýň. Vedeli sme, že to nebude jednoduché. So ženami sa v tomto prípade zaobchádzalo obzvlášť otrasným spô-

Svedectvo svedka

Na žiadosť pána Mojžiša, novinára z časopisu .týždeň, opíšem v tomto texte udalosti, ktoré sa, žiaľ, udiali v mojom živote. Píšem slobodne, bez akéhokoľvek ohľadu na to, či to pre mňa bude mať viac, či menej zlé dôsledky.



foto Andrej Bán

Udalosti, o ktorých budem písať, sa týkajú prípadu vraždy Ľudmily Cernanovej. V tomto prípade som bol násilne a proti svojej vôli zaradený medzi svedkov, hoci som s tým, čo sa malo udiať, nemal nič spoločné a všetky okolnosti prípadu boli pre mňa absolútne neznáme.

.svedkovia

V roku 1972 som sa zoznámil s Vierou Zimákovou. Jej osobnosť a charakter mi veľmi imponovali, a tak sme ostali blízki priatelia. Viera, vtedy zdravotná sestra, snívala o štúdiu medicíny. Dlhو sme o tom diskutovali a pamätám sa, že som bol dosť skeptický, pretože už vyšla zo študijného

Mlynská dolina – miesto únosu.

rytmu a medicína je predsa len jeden z najťažších odborov. Lenže jej charakter a osobnosť vedeli prekonať asi všetko. Dodnes mám o nej ten najvyšší úsudok.

Koncom roku 1976 si jeden môj kamarát z detstva Juraj V., v tom čase študent na vysokej škole v Bratislave, prenajal privát pri Dvoch levoch. Ja som vtedy pracoval v Krátkom filme v Bratislave a často som ho navštevoval. V roku 1977 sa k Jurovi nastáhovali Urbánek a Škrobánek.

Hoci sme mali chodiť v roku 1971 na to isté gymnázium v Nitre, nemali sme vtedy žiadny vzťah

ani dôvod sa poznať, lebo oni boli v inej triede ako ja. Po prvom roku som prestúpil na Filmovú školu do Čimelíc. To znamená, že som ich obidvoch, Urbánka a Škrobánka, spoznal až v roku 1977 na Jurovom priváte.

.udanie

V roku 1977 alebo 1978, presne si už nepamätám kedy, prišli za mnou českí vyšetrovatelia a položili mi niekoľko otázok. Či som z Nitry a či som bol na diskotéke na internáte v Mlynskej doline. Odpovedal som im, že odkedy som v Bratislave, nikdy som na žiadnej diskotéke nebol. Potom odišli. Trvalo to možno desať minút.

Začiatkom roku 1981 začali kolovať chýry, že sa znovu vyšetruje vražda Cernanovej a že policajti sú pri tom vyšetrovaní veľmi tvrdí. Na jar toho roku ma pred vtedajším Priorom v Nitre zastavil Škrobánek a povedal mi: „Vlado, povedal som na teba, že si bol na tej diskotéke v roku 1976, keď bola Cernanová zavraždená.“

Na moju otázku, prečo to povedal, keď to nebola pravda, mi odpovedal: „Ty by si to na mňa nepovedal, keby si dostal takú jednu, že by si skoro dvere vyvalil!“ Môj brat, ktorý tam bol vtedy so mnou, sa ma spýtal: „A to mu to len tak necháš?“ No ale čo som mu mal urobiť? Však on za to nemohol.

Naopak, keď ma neskôr zobrali, tak som si na Škrobánka spomenul a vážil som si ho, že bol taký odvážny a povedal mi to. Lebo v tomto vyšetrovaní mali svedkovia prísne zakázané rozprávať vo svojom okolí. Dnes je však môj názor na neho, po tom, čo skladá telefón, úplne opačný!

.zadržanie

Dva-tri mesiace po našom rozhovore so Škrobán-

známych chatách v Senci, alebo u mne neznámych osôb na Slavíne. Už si ani nepamätám všetky „miesta činu“.

.ďalší výsluch

Na jednom z mnohých ďalších výsluchov, keď som už teoreticky nebola spolupáchatelka, sa objavila ako nová spolupáchatelka mladá vysokoškoláčka, tiež z Nitry. Tá ale bola v čase zločinu na vodáckom sústreďení asi dvesto kilometrov od Bratislavy.

Keď som namietala, že nie je možné, aby sa fyzicky dostala do Bratislavy a asi na to ani nemala dôvod (veď nemohla vedieť, čo sa v meste deje, a lepšia zábava je predsa na splave), tak mi povedali, že to nevadí, že ona aj tak zatiaľ nie je istá a že opäť vyhodnocujú aj moju účasť na čine. A to som vtedy ani nevedela, že ešte predtým by musela preplávať rieku Hron, so šatami vo vrečku na hlave.

Nesmierne si ju vážim za to, že sa pred súdom rozhodla povedať pravdu, aj keď vedela, že príde o všetko a stihne ju trest. A stihol. Slovenská justícia ju za pravdu odsúdila do väzenia.

.druhé zadržanie

Pri druhom zadržaní ma vypočúvali len krátko doobeda, a potom ma nechali dva dni v cele predbežného zadržania. S náznamom, že tam už zostanem. Vtedy ma vážne vydesili až k mnoho hodín trvajúcemu plaču.

To najhoršie ma však ešte len čakalo v podobe posledného, fakt drsného výsluchu, pri ktorom bol aj dozorujúci prokurátor. Keď na mňa vrieskali, aby som sa priznala, tak som sa zo zúfalstva aj chcela, len som bola taká dezorientovaná, že som nevedela, ktorá verzia je momentálne platná. Bála som sa, že ma zasa označia za klamárku, keď sa priznám k zlej verzii. A že dostanem paragraf za marenie vyšetrovania, čo

To najhoršie ma však ešte len čakalo v podobe posledného, fakt drsného výsluchu, pri ktorom bol aj dozorujúci prokurátor.

mi stále pripomínali.

Po dlhom krikú, ktorý som už nemohla zniesť, som povedala, že sa priznávam a je mi jedno k čomu, nech to napíšu a ja to podpíšem. Tak mi dali papier, že priznanie musím napísať sama, ale ja som fakt nevládala a strašne sa mi triasli ruky, no nešlo to.

A potom som už mala tridsaťročný desivý pokoj.

Meno svedkyne je v redakcii ●

